

Читання в задоволення: херсонська модель

Кожна дитина може стати Читачем, якщо ти знаєси, як їй допомогти»

Гасло Міжнародної асоціації читання

Останніми роками виник і розвивається міф про те, що діти перестали читати, а під час дозвілля грають в комп'ютерні ігри. «Комп'ютер чи книга?», «Читання витісняється електронними засобами масової комунікації», «Діти зовсім перестали читати» — такі вислови, що мають під собою об'єктивне підґрунтя, хвилюють громадськість та фахівців, які опікуються проблемою читання. Однак, чи все так однозначно погано? Сьогодні нам особливо потрібно знати реальну картину дитячого читання, картину, яка б спиралася не тільки на емоції та особистий досвід, а й мала під собою реальні підстави — результати соціологічних досліджень, опитувань тощо. Дослідження російських колег показали, що читання в пріоритетах дітей опустилося на 4–6 місця, при цьому ділове читання переважає над дозвіллевим. Читання стало непопулярним, непрестижним заняттям. Анкетування та опитування читачів Херсонської обласної бібліотеки для дітей, які регулярно вивчають проблему впродовж останніх 10 років, відображають приблизно таку ж картину. Але сьогодні у цьому питанні спостерігаються позитивні зміни, які, в першу чергу, відбуваються завдяки постійній цілеспрямованій діяльності.

У середині 90-х років до нас прийшло усвідомлення існування такої проблеми, як криза дитячого читання і необхідність вироблення термінових заходів та стратегічних довгострокових завдань щодо вирішення її в місті, регіоні. Але ще тоді було цілком зрозуміло, що самостійно дитяча бібліотека вирішити проблему дитячого читання не зможе. Ще у 1996 році в основних завданнях плану роботи було записано: «утверджувати у свідомості суспільства важливість книги і бібліотеки». Діяльність бібліотеки на той період характеризувалася появою багатьох програм з розвитку та підтримки читання, і деякі «живуть» донині. Тоді відновлювалися та модернізувалися програма «Літні читання», конкурси на кращого читача «Лідер читання». Сьогодні зрозуміло, що нікого з вас не здивуєш бенефісами читача, сімейними заходами, але наші бібліотекарі збагатили цей репертуар читацькими діалогами «Магія читання вічна», щорічними рейтингами «Краща читацька родина», «Читайлик», «Найактивніший член читацького об'єднання», «Приведи в бібліотеку друга», підсумки яких підводяться під час Тижня дитячої книги. Співзасновниками та спонсорами усіх цих конкурсів зазвичай є громадські організації, партнери бібліотеки, бізнесові структури, від яких переможці завжди отримують цінні подарунки. Тобто, у ході цих акцій вирішується одразу два завдання: утвердження престижності читання у свідомості юних читачів та у свідомості громадськості.

Новий сплеск у цій діяльності, нове дихання, нові ідеї з'явилися на початку нового століття. Літні читання трансформувалися у захоплюючі тематичні подорожі, учасники яких отримують винагороду у Бібліотечній Інтелектуальній Валюті — БІВах, за які можна придбати у Книжковому кіоску бібліотеки книги. З появою Інтернету стало можливим проводити читацькі діалоги між читачами будь-яких бібліотек. Так наші читачі зустрічаються в *ICQ* з читачами Севастопольської центральної дитячої бібліотеки за програмою «Аськіні друзі» (проект Севастопольської ЦДБ). Організуються і заочні зустрічі–спілкування з письменниками за допомогою тієї ж «аськи». Як цікаво дитині почитати «свіжоспечений» український бестселер, який розкручується у засобах масової інформації, поспілкуватись в чаті з його авторами — відомими українськими письменниками–фантастами, яких бачимо тільки по телевізору. Або створити власну Інтернет-сторінку про херсонського письменника, з творчістю якого знайомився в школі, бібліотеці, а зустрівшись з ним на засіданні бібліотечного клубу, взяти у нього інтерв'ю та сфотографувати — цим займаються учасники програми «Успішний читач».

Усі ніби знають, яким має бути бібліотечний клуб, але тільки рік тому ми по-справжньому зрозуміли і оцінили переваги «читацького» клубу «Бестселерст», створеного не «рішенням зверху», а за бажанням самих дітей. Об'єдналися у ньому найактивніші читачі абонементу, ті, хто вже не перший рік бере участь у програмі Літніх читань. Саме вони подали ідею, розробили положення, спланувати роботу, відродили давно забуту форму — літературний бал в бібліотеці, який готують і проводять самі.

Створення емоційно-привабливого іміджу читання — ось спільна риса майже усіх програм, проектів, що реалізуються сьогодні бібліотекою, та тих ідей, що тільки народжуються, які ще не оформилися у конкретні плани. Усвідомлюючи, що це лише окремі напрями та елементи роботи, і що бібліотеці самотужки не вирішити цю глобальну проблему, ми почали шукати нові ідеї. Минулого

року Міністерство культури і туризму України оголосило ярмарок ідей, і ми послали туди свою нову задумку, в основу якої було покладено могутній фактор впливу на свідомість і на суспільну думку — рекламні технології. Ідея полягала в тому, щоб створити у місті інтелектуальну (або ж соціальну) рекламу — рекламні щити, бігборди під гаслом «Читай — і стань успішним!». До цього проекту заплановано задіяти відомих на Херсонщині людей: діячів культури, мистецтва, лідерів успішних підприємств, бізнесменів тощо, імена яких у свідомості земляків пов'язані з безперечним життєвим успіхом. На рекламних щитах вони пропагуватимуть певну книгу і читання як улюблене заняття та справу, без якої досягнути успіху в житті неможливо. Це і є головна мета проекту — утвердження авторитету читання в суспільстві як заняття корисного, сучасного, престижного.

Будуючи стратегію подальшого розвитку діяльності бібліотеки у цьому напрямку, вивчаємо кращий досвід зарубіжних країн. У багатьох розвинених державах сьогодні працюють національні програми або ж проекти підтримки читання населення, і насамперед, дитячого. У цих програмах задіяні політики, засоби масової інформації, наукові інститути, мистецькі і культурні заклади, бізнесові структури та ін. Але окрім національних успішно реалізуються і регіональні програми, особливо багато таких в Росії. Тож наша бібліотека вирішила об'єднати власні окремі проекти, програми, акції та розробила на 2007–2010 рік регіональну програму формування престижності читання «Читай — і стань успішним». До її реалізації залучені структури, установи, організації, що мають опікуватися проблемами дитячого читання, ЗМІ, меценати і спонсори, всі, кому не байдужа ця проблема.

В Україні сьогодні успішним починанням на шляху до створення державних програм вважаємо Всеукраїнський конкурс дитячого читання «Найкращий читач року». Очікуємо також результатів проведення моніторингу дитячого читання НБУ для дітей «Я читаю сучасну дитячу книжку українською мовою». Але ж всі ми добре розуміємо, що без програми підтримки поповнення фондів проблему читання вирішити дуже важко. Конче необхідно на державному рівні мати таку програму, виконання якої було б обов'язковим на місцевому рівні, з виробленням місцевої програми та її фінансовим забезпеченням.

Наприкінці варто навести деякі результати опитувань читачів нашої бібліотеки. Сьогодні серед читацьких запитів «ділові» запити на літературу та інформацію складають всього 40% (у 1997 році таких було 76%), тобто, збільшилася частка читачів, для яких читання — просто улюблене заняття. За результатами анкетування «Твоє дозвілля», проведеного у 2005 році, читання як улюблене заняття у вільний час посіло другу позицію — після спілкування з друзями. На третій позиції комп'ютер, четверта — спортивні заняття та ігри, п'ята — прослуховування музики, і остання, шоста позиція — перегляд телевізора. Якщо порівняти отримані результати з анкетуванням читачів бібліотеки у 1999 році, то за шість років привабливість читання й книги (підкреслюю — саме серед читачів бібліотеки) значно зросла: тоді вони посідали 4 місце після перегляду телевізійних програм — 22.5%, комп'ютерних ігор — 22.5% та спортивних занять — 13%.

Наведу й динаміку кількості читачів в нашій бібліотеці: 1999 рік — 11 тис.; 2003 — 16 тис.; 2004 — 19 тис.; 2006 — 20,6 тис.

Діти Херсонщини бажають бути читачами, сподіваємося саме тому, що бібліотекарі роблять усе, щоб їм у цьому допомагати.